

CI2, o. p. s.

 Indikátory udržitelnosti

MOBILITA A MÍSTNÍ PŘEPRAVA V OPAVĚ, LETNÍ OBDOBÍ ROKU 2016

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obsah

Cíle průzkumu	3
Indikátor ECI A.3: Mobilita a místní přeprava obyvatel	3
Metoda dotazování	3
CI2, o. p. s.	4
Socio-demografické složení respondentů	5
VÝSLEDKY INDIKÁTORU: MOBILITA A MÍSTNÍ PŘEPRAVA OBYVATEL	7
Počet cest.....	8
Systematičnost cest.....	9
Důvod cesty.....	9
Způsob dopravy	10
Udržitelnost dopravy	11
Počet osob v automobilu	12
Vzdálenost cesty	13
Doba cesty	14
Cesta po městě a mimo město	15
Cestování letadlem	16
Závěry	16

Cíle průzkumu

Cílem dotazníkového šetření „*Mobilita a místní přeprava cestujících*“ bylo:

1. Zhodnotit mobilitu a místní přepravu obyvatel Opavy letním obdobím roku 2016.
2. Porovnat výsledky se zimním obdobím z roku 2016.
3. Získat podklady pro opětovné stanovení indikátoru Ekologická stopa města.

Závěrečná zpráva a způsob prezentace výsledků zohledňují především určení průzkumu. Výsledky jsou uváděny v přehledné podobě pomocí grafů či tabulek tak, aby jednotlivá zjištění bylo možno zohlednit a využít jako podklad nebo inspiraci orgánům města při konkrétních opatřeních a rozhodnutích. Grafy a tabulky jsou doplněny vysvětlujícím textem, který upozorňuje na nejdůležitější zjištění. Výsledky shrnuje závěrečná tabulka.

Indikátor ECI A.3: Mobilita a místní přeprava obyvatel

Indikátor ECI A.3: **Mobilita a místní přeprava cestujících** je jedním z deseti standardizovaných indikátorů používaných v ČR pro hodnocení místní udržitelnosti.

Zjišťuje a popisuje mobilitu občanů žijících na území dané samosprávy. Mezi základní hlediska (a k nim se vztahující jednotky měření), které přispívají k určení obecného modelu mobility každého občana, patří:

- účel cest a jejich pravidelnost během týdne, kde můžeme cesty rozdělit na „systematické“ a „nesystematické“ (podíl systematických cest v porovnání s podílem nesystematických cest);
- průměrná denní vzdálenost cesty na osobu (km na osobu);
- délka trvání cest (čas cesty v minutách);
- použité druhy dopravy pro tyto cesty a/nebo pro různé vzdálenosti každé cesty (podíl vtaahující se k různým druhům dopravy zahrnutým do průzkumu);
- počet cestujících v autě;
- rozdělení cest na cesty po městě a mimo město.

Metoda dotazování

Dotazníkové šetření bylo provedeno pomocí **standardizovaného dotazníku**, jenž byl použitý během šetření v Opavě v zimním období a rovněž i v jiných městech ČR. Samotné dotazování proběhlo formou řízeného rozhovoru (tazatel se ptá a respondent odpovídá) s využitím proškolených tazatelů. Šetření proběhlo v průběhu června 2016 mezi vybranými obyvateli města. Volba respondentů proběhla dle náhodného výběru **domácností** v Opavě a jednotlivých místních částech, kdy dotazník týkající se mobility vyplnili všichni přítomní členové domácností. Za děti mladší 18ti let vyplňovali dotazník jejich zákonní zástupci. Cílem bylo získat odpovědi od minimálně 550 dotázaných. Výsledný vzorek činí 596 dotazníků.

Oproti jiným městům, které se zapojily do sledování indikátoru Mobilita a místní přeprava, byly v Opavě zjišťovány způsoby dopravy i u osob mladších 18 či 15 let. Výsledky jsou tak srovnatelné pouze s některými městy (Kopřivnice, Litoměřice). Tato metoda byla v Opavě zvolena zejména proto, aby byl získán lepší obrázek o celkové mobilitě a dopravních návycích všech skupin obyvatel.

V dotazníkovém šetření indikátoru mobility měli respondenti ve svých odpovědích vycházet ze zkušenosti svého **běžného pracovního dne a způsobu přepravy během tohoto dne**. Pro údaje z běžného dne bylo možné zvolit všední den předcházející dotazování, pokud to byl den pracovní a neprobíhaly během něj neočekávané nebo mimořádné okolnosti (dovolená, nemoc, pracovní cesta atp.).

Respondenti uváděli do dotazníku **počet cest**, které uskutečnili během dne, a ke každé cestě zaznamenávali údaje týkající se důvodu cesty, dopravního prostředku, který použili a délku cesty v kilometrech i minutách. Údaje za všechny cesty všech respondentů se posléze zpracovaly a výsledkem byl podíl rozdělení počtu cest podle důvodu a způsobu dopravy, podle délky a doby.

Výsledky byly primárně zpracovány v prostředí programu MS Access do databáze vytvořené CI2, o. p. s. Tato zpráva shrnuje výsledky do podoby tabulek a grafů a stručných komentářů. Jednotlivé grafy jsou sestaveny tak, aby zobrazovaly výsledek jak z letního, tak i ze zimního období.

Tato zpráva se věnuje pouze indikátoru ECI A.3. Neobsahuje srovnání s dalšími městy ČR. Základní srovnání je možno získat na stránkách CI2, o. p. s. (<http://indikatory.ci2.co.cz>). Platí přitom poznámka uvedená na předchozí straně – výsledky jsou srovnatelné pouze s některými vybranými městy.

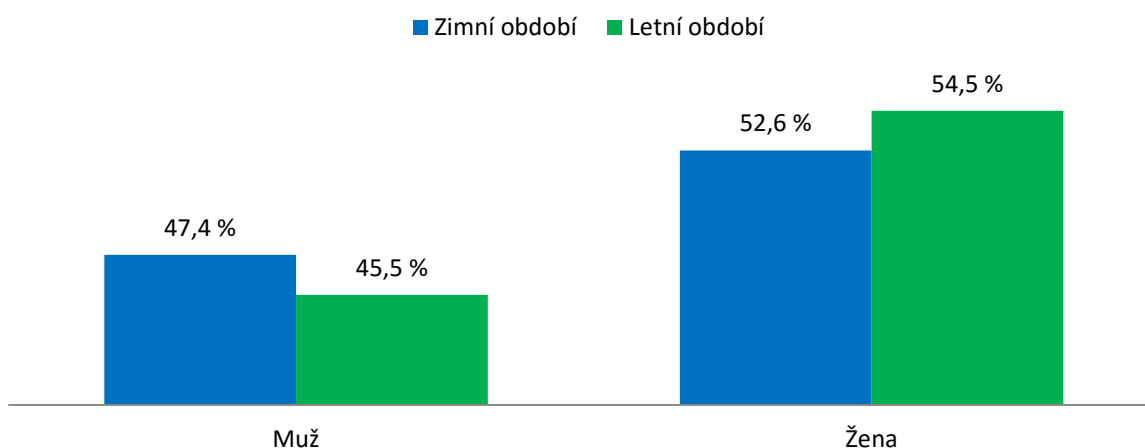
CI2, o. p. s.

CI2, o. p. s., je nestátní nezisková organizace zaměřená na udržitelný rozvoj, vzdělávání, publikační činnost, vědu a výzkum. Jejím cílem je prosazovat udržitelný rozvoj ve spolupráci s veřejnou správou, soukromou sférou, vzdělávacími institucemi a veřejností. Organizace CI2, o. p. s., se dále věnuje oblastem uhlíkové a ekologické stopy a jejich včleňováním do řízení společností a rovněž environmentálnímu reportingu – sestavování zpráv o stavu životního prostředí měst.

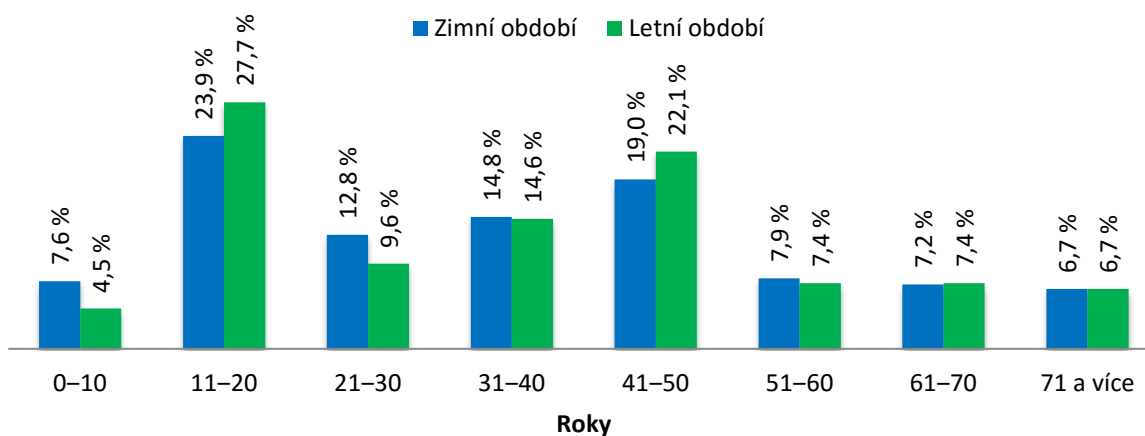
Socio-demografické složení respondentů

V rámci dotazníkového šetření bylo vybráno 596 dotazníků. Ve vzorku respondentů **převládá počet žen** (54,5 %) nad muži (45,5 %), což odpovídá rozdělení mužů a žen ve městě. Nejvíce je ve vzorku zastoupena **věková skupina 11–20 let** (27,7 %) a **41–50 let** (22,1 %). Při pohledu na zaměstnání a sociální zařazení dotázaných je zřejmé, že valná většina je buď **zaměstnaných** (42,3 %) či **žáků/studentů** (34,2 %). Ve vzorku dále převažují osoby se **středoškolským vzděláním** (32,9 %).

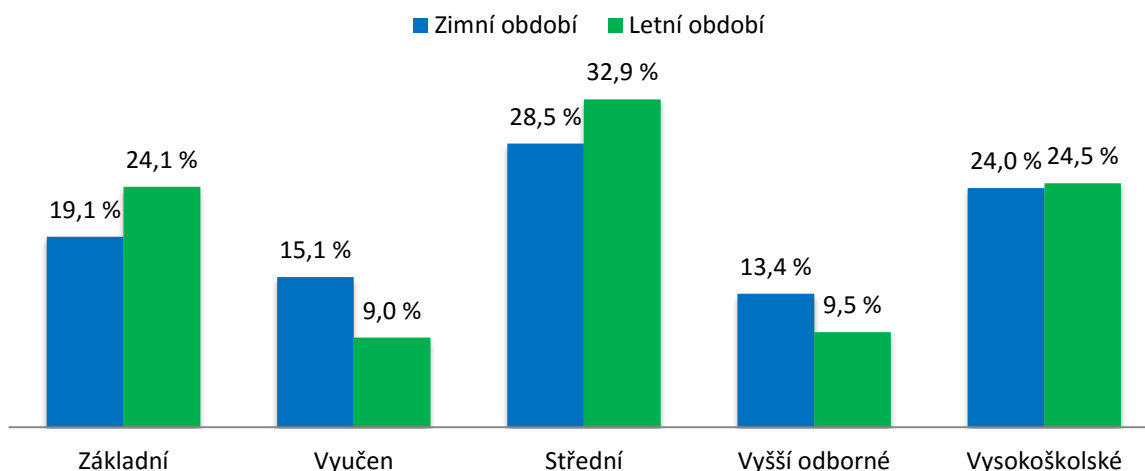
Pohlaví respondentů

Věková skupina respondentů

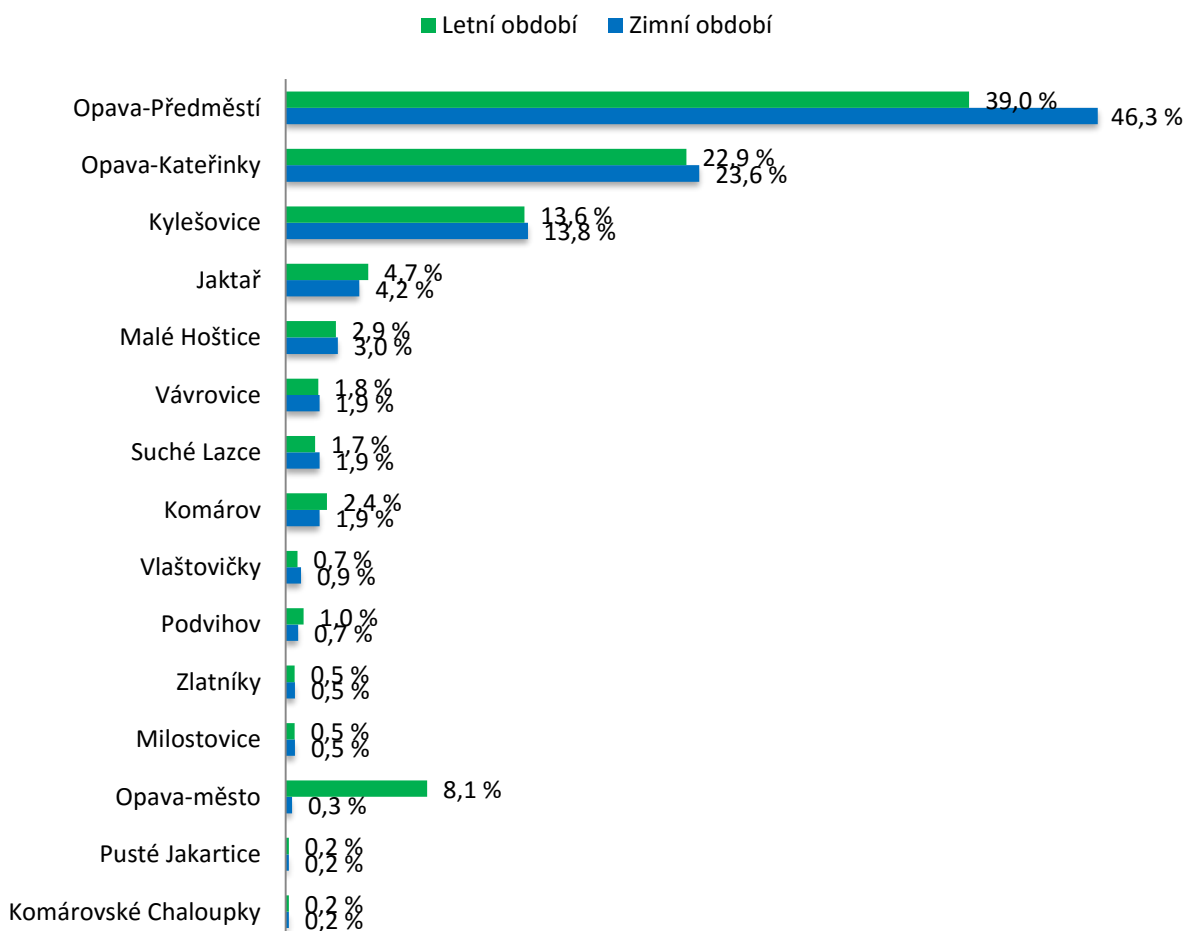

Vzdělání respondentů

Co se týče místa bydliště dotázaných, tak největší zastoupení je z Opavy-Předměstí (39 %) a z Opavy Kateřinky (22,9 %). Oproti zimnímu období je vyšší počet respondentů z části Opava-město.

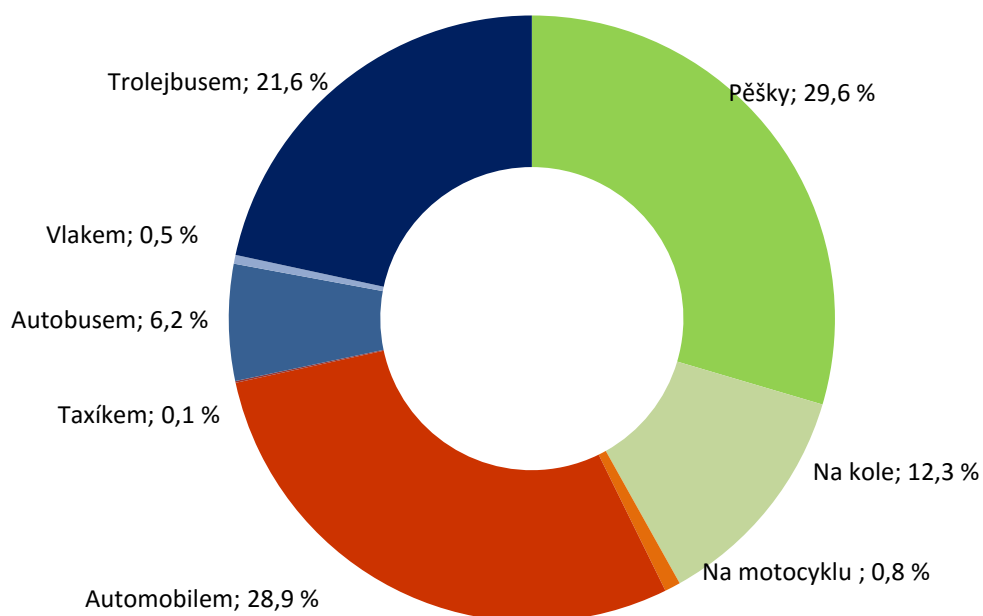
Struktura dotaníků

Titulkový indikátor

Titulkový indikátor je takový indikátor, který zastupuje celou oblast a je možné jej prezentovat samostatně. Lze jej přirovnat k titulku v novinách.

Způsob dopravy

VÝSLEDKY INDIKÁTORU: MOBILITA A MÍSTNÍ PŘEPRAVA OBYVATEL

Počet cest

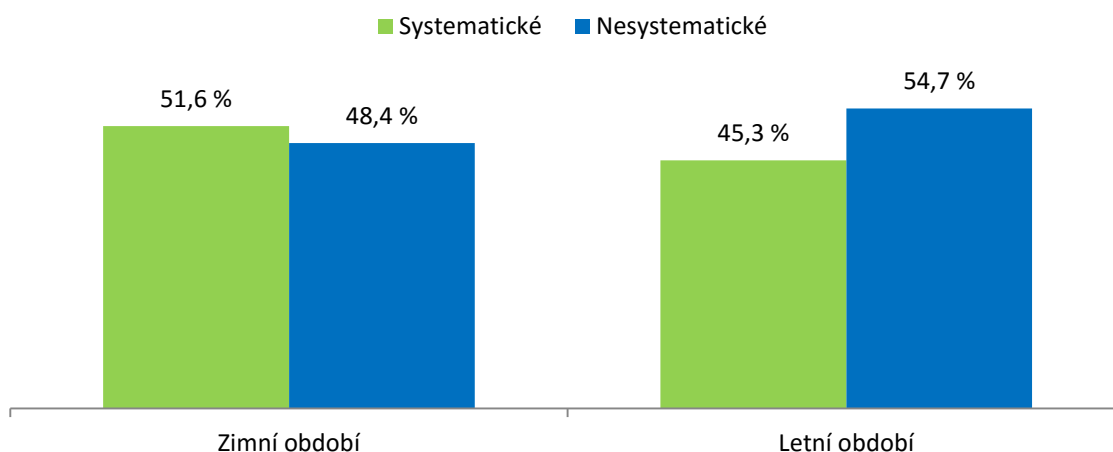
Jeden z prvních údajů, na který byli respondenti dotazováni, byl počet cest, který za den uskuteční. Ten je 3,57 cesty na osobu a den. Oproti zimnímu období tato hodnota výrazně narostla.

Systematičnost cest

Z nabízených kategorií důvodu cest představovaly cesty do školy a do práce cesty **systematické**, tedy ty, které je nutno pravidelně vykonávat a které probíhají téměř každodenně. Kategorie rekreace, sport, kultura, nakupování a k lékaři představovaly cesty **nesystematické**, tedy něco, co pravidelně neprobíhá. V letním období převažují cesty nesystematické (54,7 % ku 45,3 %).

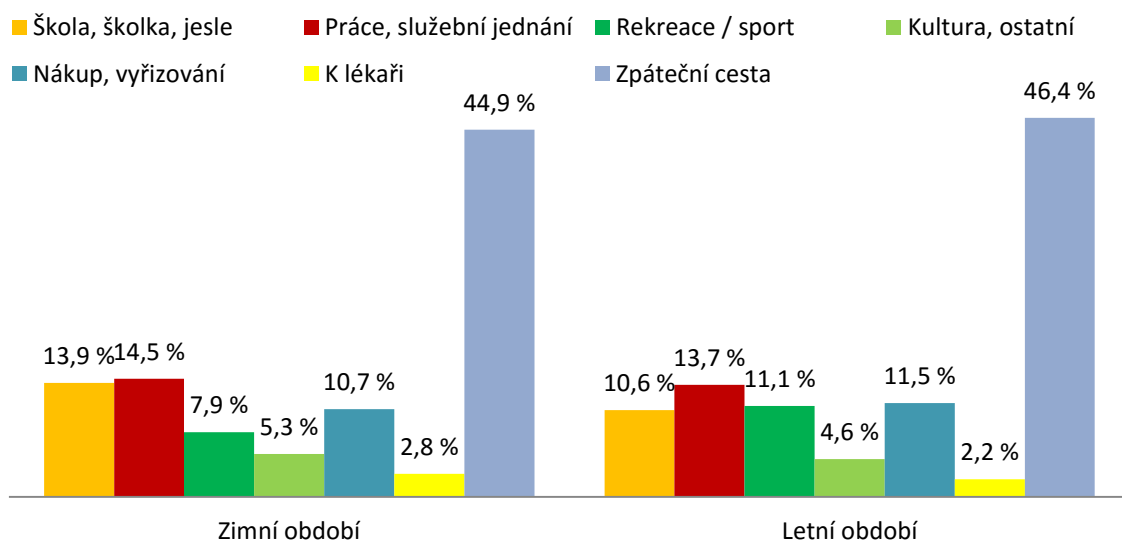
Systematičnost cesty

Důvod cesty

V další části dotazníku měli respondenti určit, která ze sedmi nabízených možností byla důvodem jejich cest/y předešlý den dotazování. Pokud nepočítáme zpáteční cesty, které jsou až sekundárním důvodem cestování, pak lidé v Opavě nejčastěji cestují **do práce** (13,7 %). Cesty do **školy, školky či jeslí** (10,6 %), **za nákupy** 11,5 % a za **rekreací či sportem** 11,1 %. Minimum cest bylo uskutečněno za **kulturou** (4,6 %) a **k lékaři** (2,2 %). Oproti zimnímu období významně narostly cesty **za rekreací a sportem** a to na úkor všech ostatních účelů cestování.

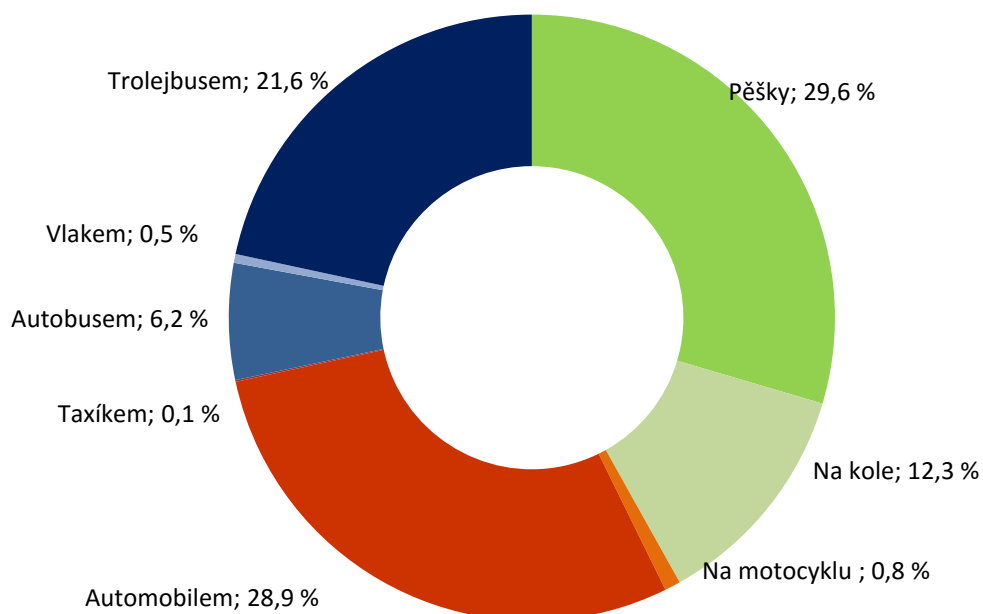
Důvod cesty

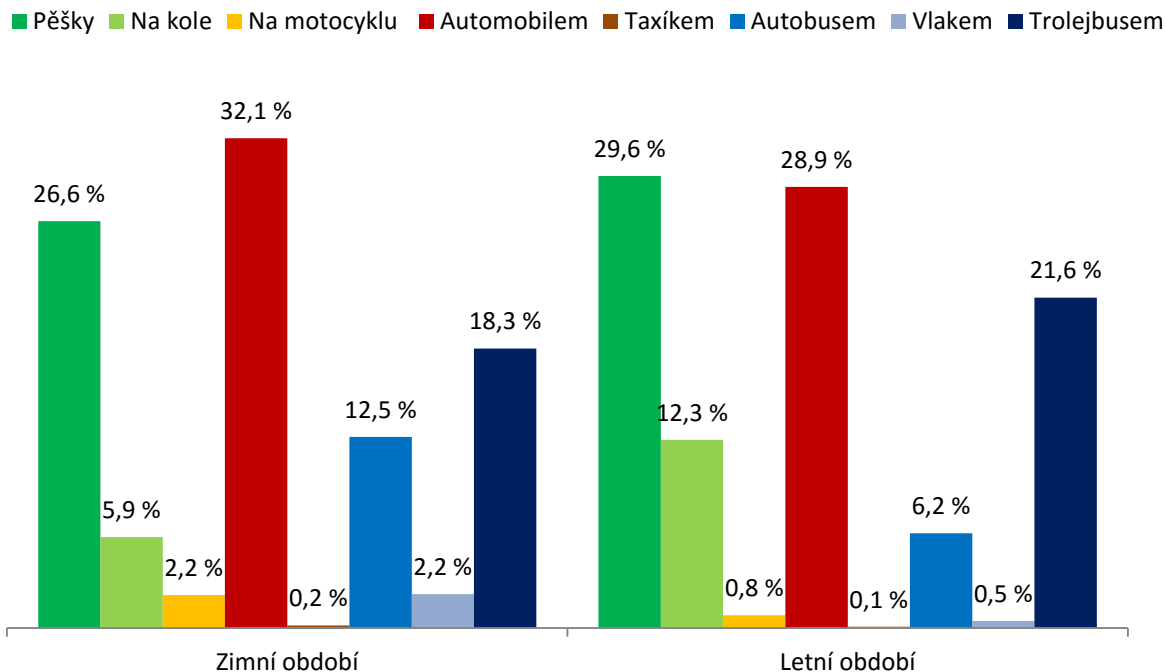
Způsob dopravy

Dále respondenti do dotazníku zaznamenávali, jaký z osmi možných způsobů dopravy sledovaný den použili. Z výsledků vyplývá, že necelými třetinami se na dopravním výkonu podílí cesty pěší, autem i hromadnou dopravou. Největší podíl mají cesty **pěší** (29,6 %), dále potom **automobilem** (28,9 %) a souhrnně **veřejnou hromadnou dopravou** – trolejbusem, autobusem a vlakem (28,3 %). **Na kole** bylo uskutečněno 12,3 % cest a na motocyklu 0,8 %. Oproti zimnímu období se zdvojnásobil podíl cest na kole a to zejména na úkor cest autobusem.

Způsob dopravy: letní období

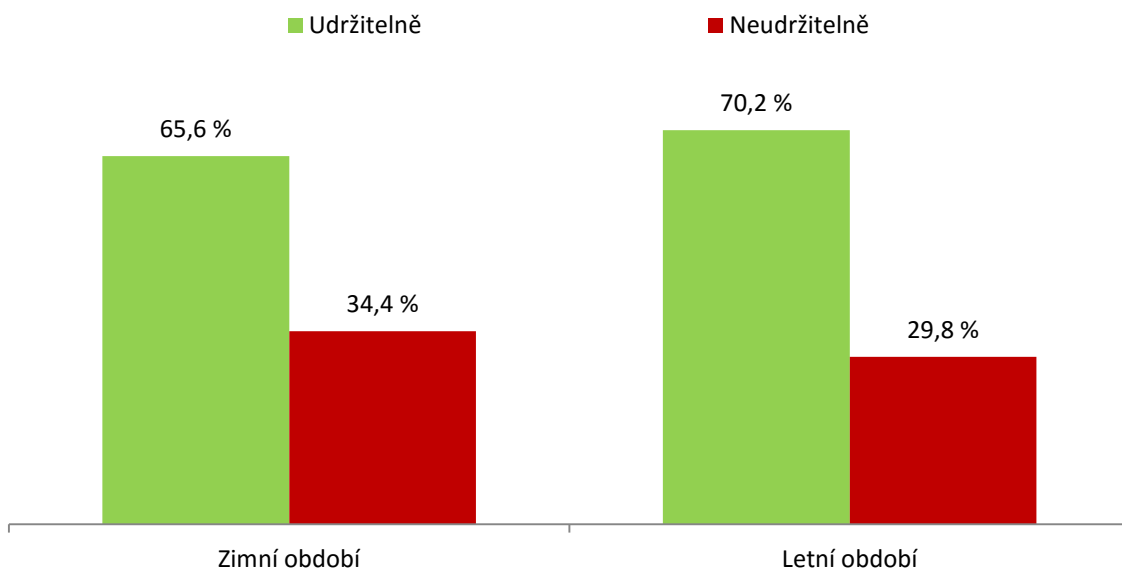
Způsob dopravy

Udržitelnost dopravy

Různé způsoby dopravy je možné kvalifikovat z hlediska udržitelnosti jako **udržitelné** – pěší cesta, cesta na kole, použití hromadné dopravy – a **neudržitelné** – cesta autem nebo na motocyklu. Další graf ukazuje převahu udržitelných způsobů dopravy (70,2 %) nad neudržitelnými (29,8 %), který se v letním období oproti zimnímu navýšil o necelých pět procentních bodů.

Udržitelnost dopravy

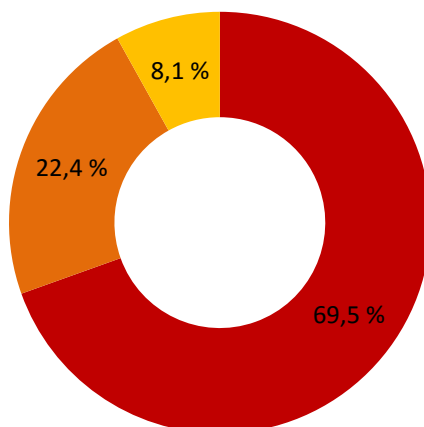

Počet osob v automobilu

Respondenti, kteří uvedli, že svou cestu/y uskutečnili autem, byli dále dotazováni na to, kolik osob autem jelo. Nejvíce respondentů uvedlo, že jelo **samostatně** (69,5 %), méně pak ještě **s jednou osobou** (22,4 %). Zbytek uvedl, že jel **ještě s jinou osobou** (8,1 %). Podíl cest pouze s řidičem v letním období výrazně narostl.

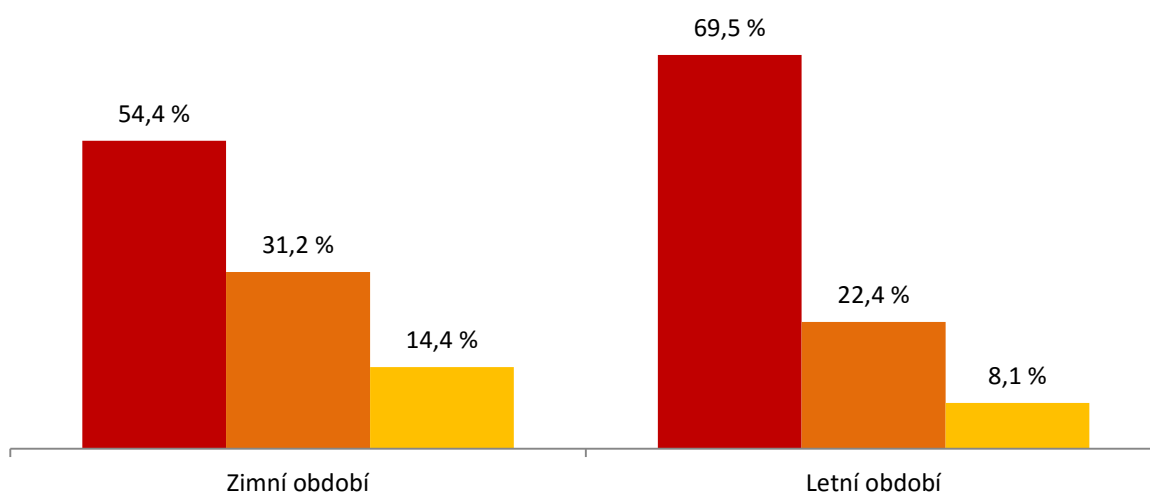
Počet osob v autě: letní období

■ Řidič ■ Řidič + 1 osoba ■ Řidič + 2 a více osob

Počet osob v autě

■ Řidič ■ Řidič + 1 osoba ■ Řidič + 2 a více osob

Vzdálenost cesty

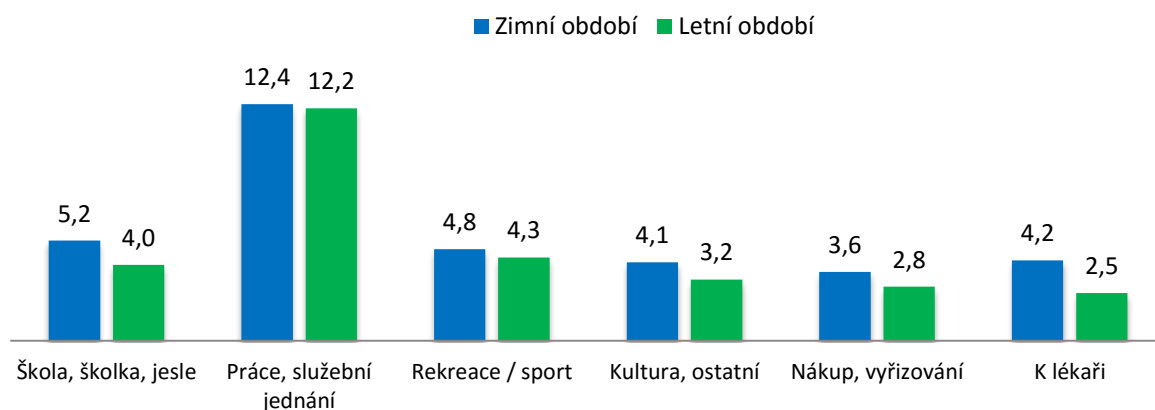
Důležitým sledovaným ukazatelem je **průměrná vzdálenost**, kterou respondenti během jedné cesty urazí. Průměrná vzdálenost, která je uskutečněna během jedné cesty obyvateli Opavy, je v letním období podle uvedených údajů **5,6 km**. Což je o 1,3 km kratší než v zimě.

Průměrná vzdálenost cesty (km)

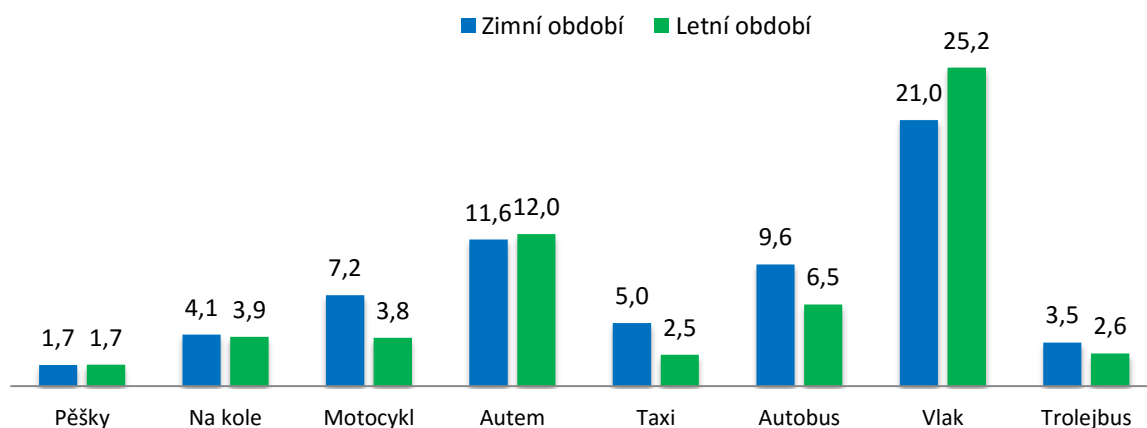

Následující grafy ukazují uraženou vzdálenost podle způsobu dopravy a také podle důvodu cesty (bez započítání cesty zpáteční). Nejdelší jsou cesty **vlakem** (25,2 km) a do **práce** (12,2 km). Naopak nejkratší jsou cesty **pěší** (1,7 km) a k **lékaři** (2,5 km).

Průměrná vzdálenost cesty dle důvodu cestování (km)

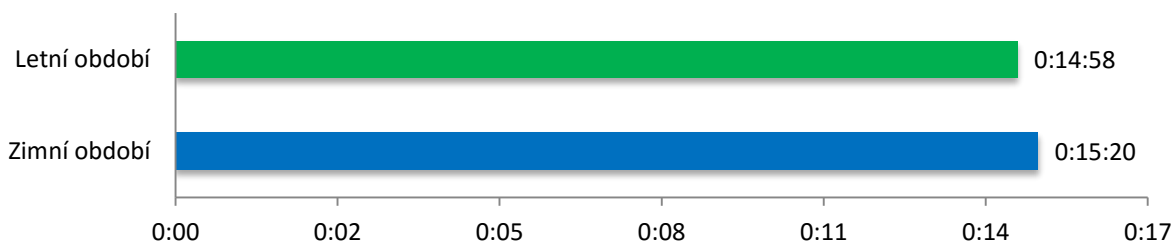
Průměrná vzdálenost cesty dle způsobu cestování (km)

Doba cesty

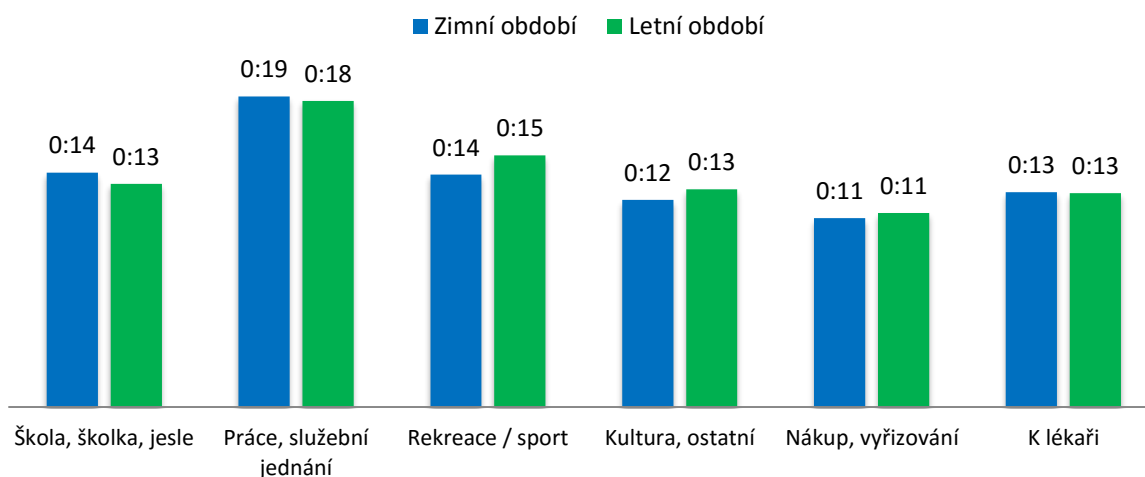
Dalším hodnoceným ukazatelem byla doba cestování, tedy **časový úsek trvání jedné cesty**. Výsledky ukazují, že průměrná doba cesty, bez ohledu na způsob dopravy, je zhruba 15 minut.

Průměrná délka cesty (hod.)

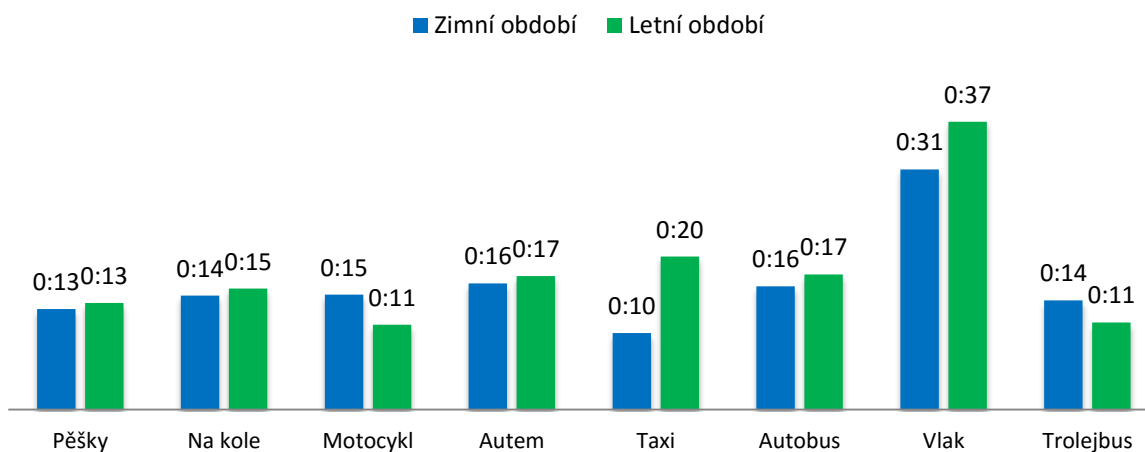

Nejkratší jsou cesty **trolejbusem, na motocyklu** a za **nákupy** (11 minut). Nejdelší jsou cesty **vlakem** (37 min.) a **do práce** (18 min.).

Průměrná doba cesty dle způsobu a důvodu dopravy (hod.)

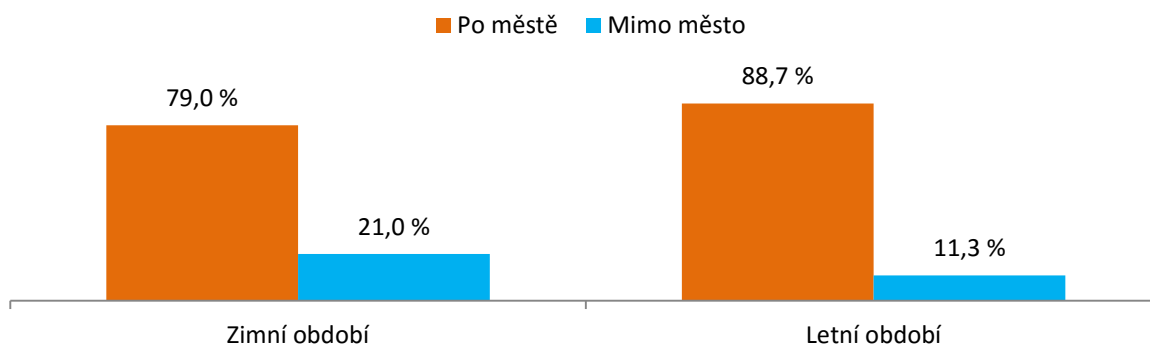
Průměrná doba cesty dle způsobu a důvodu dopravy (hod.)

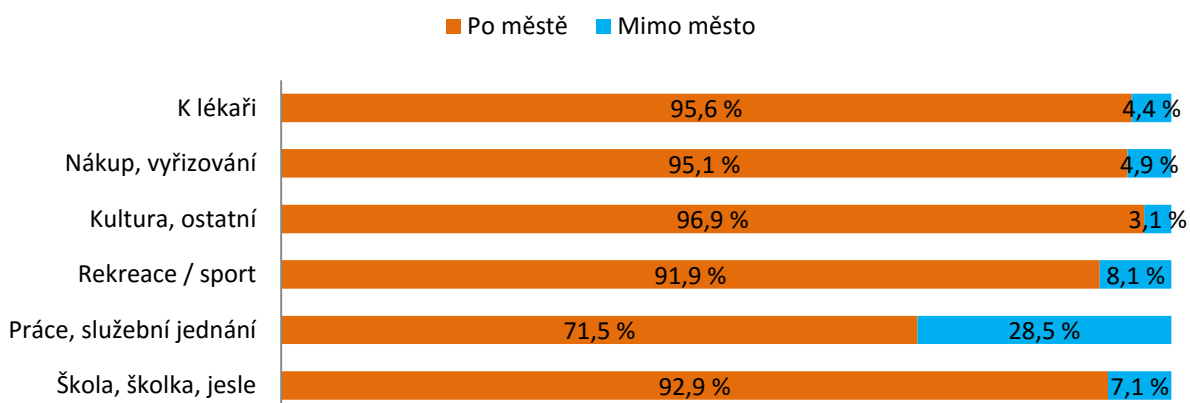
Cesta po městě a mimo město

Jednotlivé cesty v dotazníku byly rovněž rozděleny na cesty **po** a cesty **mimo město**. Při zevrubném pohledu na ně vychází, že v letním období převládají cesty po městě nad cestami mimo město a to v poměru 89 ku 11. Tento podíl se oproti zimnímu období výrazně navýšil ve prospěch cest po městě.

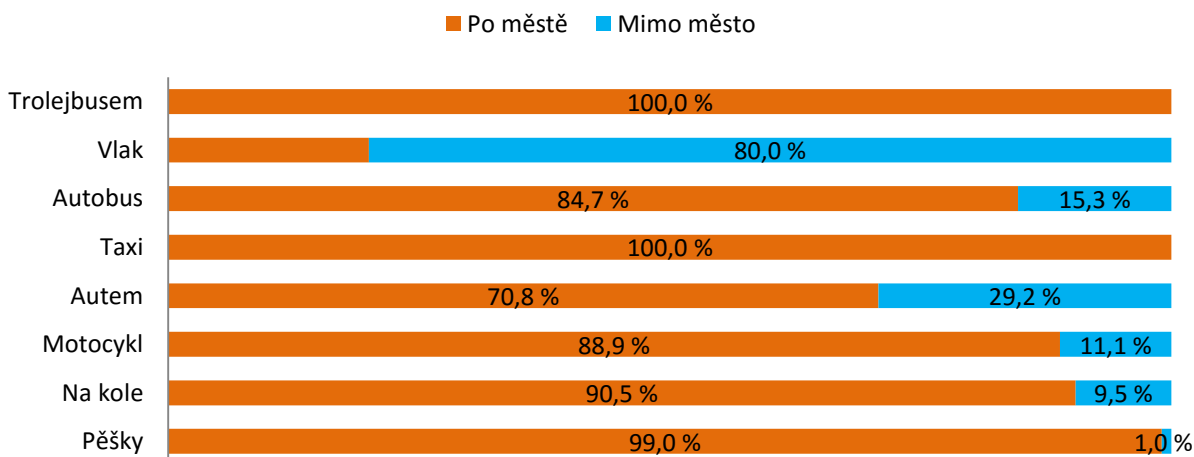
Cesty po a mimo město

Cesty po a mimo město dle důvodu dopravy: letní období

Cesty po a mimo město dle způsobu dopravy: letní období

Cestování letadlem

Na konec dotazníku byla zařazena otázka zjišťující **dobu nalétanou předchozí rok letadlem** (na dovolenou či služebně), aby bylo možné zjistit výkon osobní letecké dopravy všech obyvatelů Opavy. Zjištěná doba lze jednoduše přepočítat na vzdálenost. Z výsledků vyplývá, že 49 % respondentů v minulém roce alespoň jedenkrát letělo. Celková doba, kterou nalétal vzorek 591 respondentů, je 2289 hodin. Výsledek je důležitým podkladem pro Společný evropský indikátor ECI B.10 Ekologická stopa města (do jehož sledování se Opava rovněž zapojila).

Závěry

Podíl počtu cest autem je titulkovým indikátorem mobility. **Titulkový indikátor** „zastupuje“ celý rozsáhlý indikátor ECI A.3. Je možné jej uvádět samostatně, pokud není prostor či zájem o publikování řady dílčích indikátorů, které tvoří souhrnný indikátor *Mobilita a místní přeprava cestujících* nebo jako součást celkového pohledu na úroveň mobility ve městě. Výsledek titulkového indikátoru (28,9 %) se oproti zimnímu období snížil o tři procentní body a je v porovnání s jinými, zejména obdobně velikými městy, mírně **podprůměrný**. To svědčí o tom, že v letním období obyvatelé města preferují i jiné způsoby dopravy, než osobní automobil. Vysoký je podíl cest pěšky, ale i hromadnou dopravou. Zajímavou skutečností je nárůst cyklistické dopravy o více jak 6 procentních bodů oproti zimnímu období.

Výsledek dotazníkového šetření v Opavě potvrzuje pozitivní skutečnosti zjištěné v zimním období. Jedná se zejména o to, že (1) více jak dvě třetiny cest jsou uskutečněny **udržitelnými formami dopravy** (70,2 %), (2) průměrná **vzdálenost cesty** není nijak vysoká (5,6 km) a (3) **průměrná doba** jedné cesty je rovněž nízká (15 minut). Na druhou stranu se prohloubil negativní výsledek v převažujících cestách automobilem **řízeným pouze řidičem** (69,5 %).

I v letním období se občané Opavy pohybují zejména **po městě** (88,7 % cest). Zajímavým faktem je, že lidé se kulturně vyžívají, nakupují, navštěvují lékaře a sportují zejména ve městě a naopak z jedné třetiny dojíždějí mimo město za zaměstnáním. U způsobu dopravy vlakem dominují cesty mimo město, u automobilu je to 30 %. Cesty pěší vedou zejména po městě.